

Nauji arba atnaujinti oficialūs NATO terminai

Dr. Vidas Valskys

*KAS terminijos komisijos pirmininko pavaduotojas,
Lietuvos kariuomenės Mokymo ir doktrinų valdybos vadovybės štabo
Doktrinų skyriaus vyr. specialistas*

Krašto apsaugos ministro įsakymu sudaryta Krašto apsaugos sistemos (toliau – KAS) terminijos komisija periodiškai svars- to naujus arba atnaujintus (patikslintus ar papildytus) oficialius NATO terminus ir jų apibrėžtis (kai kurių terminų – ir pastabas), kurie Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka teikiami Valstybinės lietuvių kalbos komi- sijos (toliau – VLKK) Terminologijos pakomisei ir, juos teigiamai įvertinus VLKK posėdyje, skelbiami Lietuvos Respublikos terminų banke. 2024 m. sausio–kovo mėn. apsvartyta ir oficialiai patvir- tinta daugiau kaip 60 įvairių karybos ir kitų sričių NATO terminų straipsnių. Dalį svarbesniųjų teikiame „Mūsų žinyno“ skaitytojams.

Koncepcija (angl. *concept*, pranc. *concept*) – dažniausiai doku- mente pateikiama sutarta samprata ar idėja, kuria remiantis nu- matomos įvairių sričių gairės ir kuri gali turėti įtakos formuojant politiką.

Didelės vertės taikiny (angl. *high-value target*, pranc. *objectif de grande importance*) – taikiny, kuris laikomas ypač svarbiu vei- kėjui ar organizacijai siekiant tikslo.

Didelės naudos taikiny (angl. *high pay-off target*, pranc. *objec- tif à haut rendement*) – didelės vertės taikiny, kurį sėkmingai pa- veikus draugiškos pajėgos įgyja ypač didelį pranašumą.

Pastaba. Didelės naudos taikiniai vertingi draugiškoms pajėgoms, o ne kitiems veikėjams.

Prioritetinis taikiny (angl. *priority target*, pranc. *objectif prioritaire*) – taikiny, kuriam paveikti ugnimi paskirtas vienetas ar elementas teikia pirmenybę prieš kitus taikinius.

Uždavinio formuluotė (angl. *mission statement*, pranc. *énoncé de mission*) – aiškus, glaustas užduoties (-ių), kuri (-ios) turi būti įvykdyta (-os), ir uždavinio tikslo pateikimas.

Uždavinio analizė (angl. *mission analysis*, pranc. *analyse de mission*) – loginis procesas, kurio metu iš aukštesnio lygmens vadovybės įsakymų atrenkamos ir numatomos užduotys, būtinos uždaviniui įvykdyti.

Standartinė veiklos procedūra (angl. *standard operating procedure / standing operating procedure*, pranc. *instructions permanentes*) – visuma instrukcijų, taikomų tiems veiklos aspektams, kuriuos galima nustatyti ar standartizuoti nesumažinant jos veiksmingumo.

Bazė (angl. *camp / base*, pranc. *camp / base*) – vieta arba karinis objektas, iš kurių numatoma vykdyti ir (ar) remti operacijas.

Informacinės operacijos (angl. *information operations (Info Ops)*, pranc. *opérations d'information*) – informacinės veiklos analizavimą, planavimą, vertinimą ir integravimą apimančios štabo funkcijos, kurias vykdant siekiama paveikti priešininkų, potencialių priešininkų ir auditorijos valią, supratimą ir pajėgumą remiant uždavinio tikslų įgyvendinimą.

Jungtiniai veiksmai (angl. *joint action*, pranc. *action interarmées*) – manevro, ugnies, informacijos, civilių ir karių bendradarbiavimo derinio panaudojimas siekiant fizinio, virtualaus ir kognityvinio poveikio.

Pastaba. Jungtiniai veiksmai vykdomi taikant vadovavimo, valdymo ir kontrolės procesą, naudojantis žvalgybos informacija, užtikrinant pajėgų apsaugą ir išlaikymą.

Jungtinių efektų funkcija (angl. *joint effects function*, pranc. *fonction effets interarmées*) – štabo funkcija integruoti, koordinuoti, sinchronizuoti veiksmus ir nustatyti prioritetus, siekiant tam tikro poveikio susirėmimo erdvėje.

Jungtinių operacijų rajonas (angl. *joint operations area (JOA)*, pranc. *zone d'opérations interarmées*) – vyriausiojo sąjungininkų Europoje vado nustatytas laikinas operacijų teatro rajonas, kuriame paskirtas jungtinių pajėgų vadas operaciniu lygmeniu planuoja ir vykdo tam tikrą uždavinį.

Karo žaidimas (angl. *war game*, pranc. *jeu de guerre*) – karinės operacijos simuliacija, kai siekiama tam tikro tikslo, atsižvelgiant į iš anksto numatytus išteklius ir apribojimus.

Operacinis dėmuo (angl. *operational domain*, pranc. *milieu d'opérations*) – tam tikra pajėgumų ir veiklos sritis, kuri gali būti taikoma susirėmimo erdvėje.

Pastaba. Skiriami penki operaciniai dėmenys: jūra, sausuma, oras, kosmosas ir kibernetinė erdvė, kuriuos sąlygoja operacinės aplinkos ypatumai.

Daugiadėmenių operacijų procesas (angl. *multi-domain operations process*, pranc. *processus des opérations multimilieus*) – karinės veiklos organizavimas visuose operaciniuose dėmenyse įvairiomis sąlygomis ir jos sinchronizavimas su nekarine veikla, kad Aljansas galėtų reikiamu laiku pasiekti sutelktinį poveikį.

Karinis tarptautinis personalas (angl. *international military personnel*, pranc. *personnel militaire internationale*) – karinis personalas, užimantis tarptautines pareigybes arba į jas skiriamas.

Įvykio valdymo vadas (angl. *incident commander*, pranc. *chef incident*) – kompetentingos institucijos paskirtas karys ar civilis asmuo, kuriam pavesta taktiniu lygmeniu vadovauti, koordinuoti ir kontroliuoti visą veiklą įvykio vietoje, siekiant normalizuoti situaciją.

Perkėlimas (angl. *cross-decking*, pranc. *manœuvre amphibie de porte-à-porte*) – jūrų desanto operacijos metu – personalo išlai-

pinimas ir (ar) materialinių priemonių perkrovimas iš vieno jūrų desanto laivo į kitą plaukiant arba stovint nuleidus inkarą.

Priekrančių operacija (angl. *inshore operation*, pranc. *opération côtière*) – operacija jūros rajonuose, kuriuose dėl geografinių ir hidrografinių sąlygų ribojama laivyba ir (ar) povandeninių laivų judėjimas.

Užkardyti (angl. *screen*, pranc. *surveiller*) – apsaugoti pagrindines pajėgas jas iš anksto įspėjant.

Užkardymo vieneto vadas (angl. *screen commander*, pranc. *commandant de l'écran*) – taktinio lygmens vadovybės paskirtas vadas, kuriam pavesta atlikti taktinio valdymo ir kontrolės funkcijas, susijusias su užkardymu.

Pridengti (angl. *cover*, pranc. *couvrir*) – apsaugoti puolant, ginant ar grasinant puolimu ir (ar) gynyba, taip pat stebint ir pranešant.

Pastaba. Priedangos pajėgos gali veikti savarankiškai nuo pagrindinių pajėgų.

Apsaugoti (angl. *guard*, pranc. *protéger*) – apsaugoti pagrindines pajėgas panaudojant kovinę galią, taip pat stebint ir pranešant.

Atakuoti ugnimi (angl. *attack by fire*, pranc. *attaquer par le feu*) – apšaudyti taikinį tiesiogine ir (ar) netiesiogine ugnimi, nesitartinant prie jo.

Šie ir kiti terminų straipsniai skelbiami ne tik Lietuvos Respublikos terminų banke (<https://terminai.vlkk.lt/>), bet ir KAS intranete (skiltyje *Karyba / Terminai ir jų apibrėžtys*) bei NATO terminijos duomenų bazėje (<http://vidinis/kas/PPD/SitePages/NATO%20terminija.aspx>). Atkreipiame dėmesį, kad, rengiant dokumentus, leidinius ir kitus tekstus, reikėtų vartoti oficialiai patvirtintus terminus.